

**ВЪПРОС № 6:
ОРГАНИ НА ИЗПЪЛНИТЕЛНАТА ВЛАСТ –
ПОНЯТИЕ, ВИДОВЕ**

LAWN 302 Административно право и административен процес

ПЛАН

- 1. Държавните органи.
- 2. Административните органи (органи на изпълнителната власт).
- 3. Компетентност на административните органи
- 4. Видове органи на изпълнителната власт.

АДМИНИСТРАТИВНОПРАВНИ ИЗТОЧНИЦИ

Конституция на Република България: Цялата държавна власт произтича от народа. Тя се осъществява от него непосредствено и чрез органите, предвидени в тази Конституция (чл. 1 ал. 2).

Чл. 8. Държавната власт се разделя на законодателна, изпълнителна и съдебна (чл. 8 от Конституцията на Република България).

Чл. 120. (1) Съдилищата осъществяват контрол за законност на актове и действия на *административните органи*.

Чл. 139. (1) *Орган на изпълнителната власт* в общината е кметът. Той се избира от населението или от общинския съвет за срок от четири години по ред, определен със закон.

Чл. 142. Областта е административно-териториална единица за провеждане на регионална политика, за осъществяване на *държавно управление* по места и за осигуряване на съответствие между националните и местните интереси.

Чл. 143. (1) *Управлението* в областта се осъществява от областен управител, подпомаган от областна администрация.

(2) Областният управител се назначава от Министерския съвет.

(3) Областният управител осигурява провеждането на държавната политика, отговаря за защитата на националните интереси, на законността и на обществения ред и осъществява административен контрол.

Чл. 144. Централните държавни органи и техните представители по места осъществяват контрол за законосъобразност върху актовете на органите на местното управление, само когато това е предвидено със закон.

Чл. 149. (1) Конституционният съд:

3. решава спорове за компетентност между Народното събрание, президента и Министерския съвет, както и между органите на местно самоуправление и централните *изпълнителни органи*.

АПК: § 1. По смисъла на този кодекс: 1. "Административен орган" е органът, който принадлежи към системата на изпълнителната власт, както и всеки носител на административни правомощия, овластен въз основа на закон.

Държавнит орган

- Той е съставна част от административния апарат.
- Притежава държавновластнически правомощия.
- Действа от името на държавата.
- Действа в рамките на определена компетентност или юрисдикция.
- Има определена организационна структура, която като организация, статут и състав се определя от закона.
- Образува се по определен в закона ред.
- Има личен (персонален) състав и определени правни връзки между членовете на този състав.
- Осъществява възложените му задачи посредством една от формите на държавната дейност.

Административните органи (органи на изпълнителната власт)

- § 1, т. 1 от ДР на АПК: "*Административен орган*" е органът, който принадлежи към системата на изпълнителната власт, както и всеки носител на административни правомощия, овластен въз основа на закон, включително лицата, осъществяващи публични функции, и организациите, предоставящи обществени услуги.

Допълнителни характеристики на административните органи

- Развиват подзаконова дейност.
- Упражняват изпълнително-разпоредителна дейност.
- Представителните органи могат да осъществяват контрол върху тяхната дейност.
- Изпълняват функции на непосредствено ръководство и оперативно осъществяване на задачите на държавното управление.
- Могат да създават други органи за осъществяване на административна дейност.
- Издават административни актове.
- Могат да прилагат пряка принуда и да осъществяват административнонаказателна отговорност.

Компетентност на административните органи

- **Компетентността** е система от правомощия (съвкупност от права и задължения) от особен характер, предоставени на органа за осъществяване на държавна власт.
- Измерения на компетентността:
 1. Материална (предметна).
 2. Териториална.
 3. Повременна.
 4. Персонална.

Произход на компетентността

- 1. изрична нормативна разпоредба (първично придобиване на компетентност) по следните начини:
 - а) от нормативен акт, с който е създаден съответният административен орган – Комисията за регулиране на съобщенията (чл. 30 от Закона за електронните съобщения);
 - б) от отделен нормативен акт, който определя компетентността на органа – Комисията за регулиране на съобщенията регулира извършването на пощенските услуги в съответствие със Закона за пощенските услуги, но черпи тези правомощия не от устройствения за нея закон – Закон за електронните съобщения (чл. 15, ал. 1 от Закона за пощенските услуги);
 - в) от нормативни актове, които възлагат правомощия на посочения административен орган (функции и задачи в определена сфера) или по отношение на други органи, или по отношение на отделен предмет на дейност;
 - г) от нормативни актове, които възлагат правомощия на категория органи, към които спада или може да бъде отнесен даденият орган.

Произход на компетентността

- 2. възлагането от друг орган, притежаващ първоначално определена от нормативен акт компетентност (вторично придобиване на компетентност), което се осъществява така:
 - а) компетентността е делегирана (прехвърлена) от по-горестоящ орган чрез индивидуален административен акт, но възможността за такова прехвърляне трябва да е нормативно предвидена (извършва се с вътрешнослужебен акт);
 - б) в качеството на заместник споделя правомощията на титуляра на тази компетентност по определен ред (с вътрешнослужебен акт се извършва).

Разпределение на компетентността

- а) Изключителна компетентност.
- б) Споделена компетентност
- в) Прехвърляне на компетентност
 1. Делегиране
 2. Заместване.

Делегиране на компетентност

- **Делегиране на правомощия** е установено от закона временно, нетрайно и прилагано според конкретната обстановка предаване на част от правомощията на горестоящия орган на някой от подчинените му органи или длъжностни лица.
 - 1. то трябва да бъде предвидено от закон;
 - 2. предоставяне на определени правомощия по субективна преценка на органа, прехвърлящ компетентност;
 - 3. извършва се винаги в писмена форма;
 - 4. реализира се с правно-техническите средства на долустоящия орган;
 - 5. осъществява се от орган, който има различна собствена компетентност и различно място в системата на административния апарат от това на делегиращия орган.

Заместване

- **Заместването** е правна възможност за по-долустоящ орган, изрично определен от закона, да изпълнява временно компетентността, която има по-горестоящия нему орган, на когото по служба той е заместник, в негово отсъствие.
- *Фактическият състав на заместването е:*
- 1. органът, който упражнява компетентност по заместване да има качеството на заместник по служба на титуляра на правомощията, като черпи своите права да замества титуляра от своето служебно положение, породено от юридическия факт на назначаването или определянето му за заместник ;
- 2. да е налице изрична заповед за заместване, както и
- 3. обективна невъзможност на титуляра на компетентността да я упражнява (отсъствие поради отпуск, командировка и други).

Прилики между делегирането и заместването

делегиране	заместване
прилики	
<ol style="list-style-type: none">1. Това е упражняване на чужда компетентност.2. публичноправни институти.3. Прехвърлят се права и задължения на административния орган на друг, различен от титуляра субект.4. Прехвърянето на компетентност трябва да се извърши изрично и писмено.	

Разлики между делегирането и заместването

Особености на прехвърлянето на компетентност

Висшестоящият орган делегира правомощия, които са свързани със сферата на дейност на долустоящия орган, отнасят се или са близки до въпросите, които влизат в компетентността му	Висшестоящият орган прехвърля свои собствени правомощия, които са или не са от областта на компетентност на долустоящия орган
--	---

Причина за прилагането на института

Субективна преценка на висшестоящия орган.	Обективна невъзможност за изпълнение на функциите от висшестоящия орган
--	---

Правно основание за разпределението на компетентността

Тъй като делегирането е административна функция, то може да се реализира при наличие на закон, който да допуска (разрешава) това,	Не е необходим изричен текст в закона, допускащ заместването
---	--

Обем прехвърляни правомощия

Прехвърля се част от компетентността на титуляра (отделно правомощие или отделна група правомощия). Обемът се определя от прехвърлящия компетентността орган и от закона.	Прехвърля се цялата компетентност на титуляра.
---	--

Период на прехвърляне на компетентността

Титулярът прехвърля своите правомощия за неопределен период от време на друго лице според ресора на отговорност – т. нар. ресорен заместник.	Титулярът отсъства за определен период от време по някаква уважителна обективна причина.
--	--

На кого се прехвърля компетентността

Висшестоящият орган сам определя на кого да прехвърли своята компетентност.	На кого ще бъде прехвърлена компетентността е определено в закона (ex lege), това е т. нар. законова делегация,
---	---

Видове компетентност

- В законодателството на ЕС
- На национално ниво

Видове компетентност в ЕС

- *изключителна компетентност* (член 3),
- *споделена компетентност* (член 4) и
- *подпомагаща компетентност* (член 6), в съответствие с които ЕС приема мерки за подпомагане или допълване на политиките на държавите членки.

Видове компетентност на национално ниво

- а) Според предметното съдържание и цел

1. Регулаторна

2. Разпоредителна:

- Обвързана компетентност:

Обвързана компетентност е властническа юридическа дейност, осъществявана при действието на абсолютно определена административноправна норма с императивен характер, изискваща от административния орган конкретно решение при наличието на предвидените в закона предпоставки.

- Дискреционна власт (оперативна самостоятелност):

Дискреционна власт (оперативна самостоятелност) е властническа юридическа дейност, осъществявана при действието на относително определена административноправна норма с диспозитивен характер, позволяваща на административния орган да извърши преценка и осъществи избор на средствата и начина на действие измежду няколко възможности, в изпълнение целта на закона и в рамките на неговата компетентност.

3. Договорна

Видове компетентност на национално ниво

б) Компетентност според ролята на административния орган за издаването на акта

1. Изключителна (основна) компетентност
2. Допълнителна компетентност

в) Компетентност според произхода ѝ

1. Материалноправна компетентност
2. Процесуалноправна компетентност

Видове органи на изпълнителната власт

- *Конституционно или извънконституционно създадени*
- а) административни органи, които Конституцията предвижда изрично да бъдат създадени и определя техните правомощия – основните административни органи с по-голяма правна стабилност (Министерски съвет, министър-председател, министри, областни управители, кметове);
- б) административен органи, извънконституционно създадени по силата на специален закон, което придава по-голяма оперативност при изпълнението на многообразните по характер задачи, които решава държавното управление. Такива органи например са Комисията за регулиране на съобщенията (чл. 21, ал. 2 от Закона за електронните съобщения), Съветът за електронни медии (чл. 20, ал. 1 и чл. 21 от Закона за радиото и телевизията), Държавната комисия по стоковите борси и тържищата (чл. 4 и чл. 5 от Закона за стоковите борси и тържищата), Комисията за защита на конкуренцията (чл. 3, ал. 1 от Закона за защита на конкуренцията), Комисията за защита на личните данни (чл. 6, ал. 1 и ал. 3 от Закона за защита на личните данни), Комисията за защита от дискриминация (чл. 40, ал. 1 и ал. 3 от Закона за защита от дискриминация) и др.

Видове органи на изпълнителната власт

- *В зависимост от органите, които ги образуват*
- а) създавани пряко от населението – кметове на общини, кметове на райони, общински съвети;
- б) създавани от представителни органи – Министерски съвет, министър-председателят и министрите се избират от Народното събрание;
- в) създавани от по-горестоящи административни органи – Министерският съвет назначава областните управители, ръководителите на регионалните управления на горите се назначават от министъра на земеделието, храните и горите.

Видове органи на изпълнителната власт

- *Начин на образуване*
- а) чрез избор – Министерски съвет, министър-председател, министри, кметове;
- б) чрез назначение – областни управители, началници на областните дирекции на вътрешните работи, началници на териториалните дирекции на Национална агенция за приходите и др.

Видове органи на изпълнителната власт

- *Териториален обсег на правомощия:*
- а) централните органи на изпълнителната осъществяват своите правомощия на територията на цялата страна;
- б) териториалните (местни) органи на изпълнителната власт упражняват своята компетентност в рамките на дадена административно-териториална единица в изпълнение на принципа на държавната децентрализация.

Видове органи на изпълнителната власт

- *Характер и обем на компетентността:*
- а) с обща компетентност (имат право да разгреждат и решават всички или почти всички въпроси на държавното управление на съответната територия с право да издават административни актове във всички области на държавното управление);
- б) със специална (отраслова, функционална) компетентност (имат право да се занимават само с определен кръг въпроси, тъй като правомощията им са ограничени по материя и обем и да издават актове в изпълнение на конкретна област на държавно управление.

Видове органи на изпълнителната власт

- *Според организационната структура:*
 - а) колективни (колегиални);
 - б) еднолични административни органи.
- *Източник на финансиране:*
 - а) финансирани от държавния/общинския бюджет;
 - б) самостоятелно финансиране;
 - в) смесено финансиране (финансирани от държавния бюджет и други източници).
- *Продължителността на тяхната дейност:*
 - а) мандатни;
 - б) с пълномощия.